

Творческий доробок П. Межнародного Русинського Художественного Пленэра

Иван Манайло

Мартин Збоян

Андраш Кутлан

Атаназ Фединец

Даніела Капральова

Яков Макаї

Адріана Мальчицька Андрій Антонієв

Андраш Броді

Владимир Дорогхазі

На укладці: работа Ласло Пушкаша "Блаженный Теодор Ромжа"

Обществена, інформаційна новинка русинув у Мадярщині • A magyarországi ruszinok közéleti, tájékoztató havilapja

РУСИНСЬКИЙ RUSZIN VILÁG SVIT

річник VI. число 62., новембер 2008
VI. évfolyam 62. szám, november 2008

*Теодор Ромжа
- великомученик XX стороччя*

Теодор Ромжа

- великомученик XX сторочья

29 новембра у греко-католицескый на Ровжак тере отбылося торжественное врученіе книги „Теодор Ромжа” отряду скаутов (черкесув), котрый носить имня Теодора Ромжи из 1994 рока. Книгу из дедикаційов вручав її товмач др. Янош Сабов у присутствіи руководителя отряда др. Ласлова Шошварі. На торжестві присутствовали др. Маріанна Лявинец, председа СРМС, депутаты РМС VIII района, близькі членув отряда. Книгу представив др. Андраш Штумпф Бенедек.

Про книгу „Теодор Ромжа – великомученик” лем дуже осторожно мож упо-
вісти, ош она относится до истории церкви. Усі тоты события, вопіющі факты, про котрі мож у ній прочитати, булше наминавуть роман ужасув. Тот момент минув-
шой истории, коли орды татар нової монгольської імперії напали на мирный европ-
ський народ и на живущі

сторочьями из ним уедно народы, представлятьс-
нам епохов темного середньовіччя. А ціллю было фізичеськое и моральное уничтоженіе єдного народа и його віры.

Народ, мож упо-
вісти, уже у 1944 році дустав смертельную рану. Єдиным розчерком пера нові власти запрітили хоснования русинського языка у общественной жизни, у ошколованю. Сися много переживша общественность надія-
лася найти тепло мате-
ринського языка, смак бесіды у своій вірі, у церкви. Нова державна власть скоро прийшла на вто, ош без уничтоженія греко-католицескої церкви буде невозможно вліяти на русинув у великуй украинській державі, а мы ищи тогда не осознали, ош слово иде про єдиный Советський Союз.

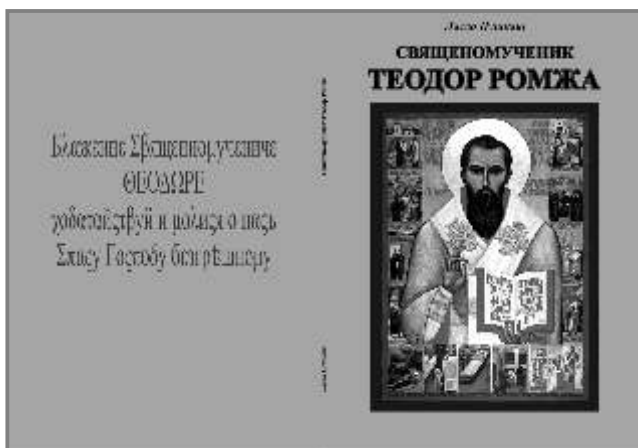
Поєдного чоловіка мож побідити, айбо віру у ньому и у обществі, до котрого належить - нигда. Бог выбрав девятую дітину єдного залізничаря из верхньо-мараморошського Великого Бычкова, Теодора Ромжу, обы вун свойов мученичеськов смертю спас русинський народ, котрый нюс свуй крест у XX сторочью и также спас греко-католицеску церковь. Бо гияба прийшли 4

десятилітія террора и запрета - народ и церковь продолжали существовати тайно, и у 80-х роках їх переслідовачі из удивленіем увиділи, ош народ вийшов из подполья и из гордо пуднятов головов став требовати свої юридичні права, національну культуру и церковь.

Судьба Теодора Ромжи, його жизненный путь є родственными Антонію Годи́нці. Обоє они дустали высокоє образование и интеллігентность у институціях дома и у Римі, они обоє хотіли хосновати ушытко добытое у интересах своего народа. Діяльність Антонія Годи́нки тоже была не без переград, айбо на Теодора Ромжу небеса возложили другу, высокую задачу. Обы порозуміти

роль русинських иерархув, треба знати того, ош у сього народа не было поміщикув-панув, котрі были готові до руковод-
ства. Настоящим „сво-
им” паном русины рахо-
вали не цісаря, не короля,
а тых феодалув-власти-
телюв, котрі вліяли на
судьбу державы, котрі їх
розуміли, розуміли їх
личное житя и приняли їх
релігію. Таким був „ве-
ликий вожь” Ференц
Раковці, котрый защи-
щав и любив сись народ и

назвав його самим вірным (Gens fidelissima). Може мало, кто знає, ош сись горный народ раховав таким же и короля Матяша. Матяш, наш король, под таков назвов пару рокув перед сим вийшла

книжка Игоря Керчі. По книзі виходить и вто, ош так называемі законы Матяша (1408. III. свод законув, и XLV свод законув, котрый бив подтвержденый Яношом Корвіном, сыном Матяша) обеспечовали и подтверждали русинам юридичні права, котрі они мали. Игорь Керча сисі дати принимать за от-правну точку. Два сто-роччя до сих дат и 2 стороччя пусля них были золотым віком діла руси-нув.

Мусиме при тому отмітити, ош русины у сисі часы и десятироччя пусля них жили, мож уповісти, у єдному лиці на закрытуй території. Представителями закона, правопорядка и культуры у поселеніях были образо-вані попы.

Особенно у XVI-XVII ст. у кругах сих попув появились собственні, составлені ними же писанія, у даякуй части енциклопедичні познаня, фолклористичні зборники. Майфайнов межи ними є Няговська пастіла (до 1564 рока), котра оригінально сохранила особенности русинського народного языка, и сим самым и также позад своего раціонального стиля на днишний день рахуєся первым вызнамным твором русинської письменности.

Сесе ушытко завто споминаву, обы было ясно, вудкы, из якого регіона происходят духовні вожді русинув, їх епископы. У шорі таких вызнамных руководителей церкви, котрі занималися не лем душпастирством своих вірников, айбо и їх культурным розвитієм и газдувством, слідує упомянути Андрія Бачинського, проникнутого ідеями реформаторства Василя Поповича, выборовшого верховинську акцію Юлія Фірцака, Александра Стойку, котрый изробив діла свого народа булше, ги цілый чехословацький уряд. Судьба была благосклонна ид Александру Стойкови, вун не зажив тяжких часув II Світової войны, умер у маю рока 1941. Провізорно епархійов правив Мікловш Дудаш, епископ гайдудорогський.

Айбо треба знати, ош Ромжа не бив тым священником, котрый муг замкнутися у стінах своего уряда. Вун робив того, што мав робити, ходив по селам, даючи людям утішеніє и надежду. Завто йому треба было умерти мученицьков смертю. План убиства предложив Никита Хрущов, а сам Сталін утвердив. 27 октовбра 1947 рока, коли епископ пусля посвяченя греко-католичеської

церкви у селі Лавки, што было філійов парохії села Великоє Лохово, вертався у Ужгород, грузова машина спеціально наїхала на кочію епископа и його світы. Выскочивші из грузовика убивці зачали избивати до страты сознания раненых священников.

Айбо появившася пошто-ва машина заставила їх скоро лишити місто пре-ступленія. У мукачов-ськуй больниці, котра узяла на себе ліченіє пострадавших, и коли уже епископ Теодор пуйшов на поправку, неизвістні руководящі лица приста-вили у палату санітарку по имени Одарка, котра у єден подходящий момент ввела епископу яд кураре, под дієвством котрого епископ Теодор Ромжа 1 новембра на зорі отойшов

у вічність. Вун исполнил свою місію, церков побізовав на папського прелата Александра Хіру, котрого, предчувствовавши свою судьбу, ищи у 1944 році призначив епископом по согласіи Синода. Ушытко, што произошло послі - запрет, аресты, высыланя, конфіскація церков - были лем слідствием мученичества Теодора Ромжи. Греко-католичеська церков на Подкарпатю стала церковлю у „катакомбах”, айбо віра свойов связующов силов сохранила связь русинського и мадярського народов. Дожила до того момента, коли вернула (вадь вудвойовала) свої церкви. И настав тот момент, коли священномученика Теодора Ромжу у Римі и огласили блаженным. Сесе є моралью и ученям сьой книги.

Др. Андраш Штумпф-Бенедек

Иштван Мартон

14 октобѣра у Чеському Культурному центрі отбывся вечер, посвященный 85-роччю из дня рождѣнія знамого композитора Подкарпатя Иштвана Мартона. Имня Иштвана Мартона извѣстно, мож уповѣсти, не лем старшому поколѣнню, а и молодшому, дякувучи його прекрасным обработкам русинських, мадярських, словацких, румунських народных спѣванок, котрыми такый богатый наш подкарпатський край.

Вечер організували: Столичное Русинське Меншинове Самоуправленіє, Общество Русинської Інтелігенції ім. А. Годинки. Уже не первый раз русинська община Мадярщины отдає честь Иштвану Мартону. У 2005 році у церкви св. Терезы, што у VI районі Будапешта, первый раз прозвучала музыка Иштвана Мартона - Великодна месса композитора у исполненію хора Кантус и візантійського мужьского хора ім. Св. Ефрема.

Катерина Мартон (вдова)

У 2006 році музикальний вечер у його честь отбылся тут же, у Чеському Культурному центрі. У вечері прийняв участіє квартет ім. А. Годинки под руководством Тібора Боніславського. Из великим професіональным майстерством были исполнені части Великодної мессы, „Танці куруцув“, „Карпатське дівертименто“, „Колискова“ и другі творы Иштвана Мартона, „Карпатські етюды“ Дезідерія Задора. Из альбома Иштвана Мартона „Маленьке потятко“ („A kicsi madárka“) вінок мадярських спѣванок исполнила співачка Ержибет Чер, партію фортепіано исполнила Йолана Стриньска. Літературное ессе „Слово про Иштвана Мартона“ прочитала др. Маріанна Лявинец. У організації вечера велика заслуга Тібора Боніславського, котрый составил музикальну програму, за што йому сердечно дякуємо.

На вечері присутствовали вдова композитора, прийомна дочка, многочисленні ученики и почитатели композитора. Послі концерта отбылся дружественный прием.

Иштван Мартон родився у с. Софія Мукачовського району у родині учителя. По материнській лінії Иштван Мартон далекий родич Франца Шуберта. Отец його, Ференц, происходил из родини Шімона Мартіна и Ілоны Темплі, котрі жили у Сотмарі. Послі того, як Ференц дустав диплом учителя, женился на Стефани Ріхтер и перебрався по назначенію у Березинку, што на Подкарпатю. Послі довгих мытарств Ференц из жонов поселился у селі Софія, де 24 новембра 1923 рока у них родився сын, котрого назвали Иштваном. Там же Ференц мадяризовав своє імня из Мартіна на Мартон. Родичі Иштвана, двоє романтикув, добре розумілися. Ференц не лем прекрасно музицировав и добре співав, а и писав стихи и

быв также добрым педагогом. Отец скоро замѣтив способность сына ид музиці. Из ним стали заниматься ищи у пятирочному возрасті. Вун учився грати на фортепіано, оно стало його любимым инструментом. Мама полностью способствовала сьому, вуд неї Иштван Мартон унаслідовав любов до народної співанкы. Родичі, уповавучи на способность сына, дуже хотіли дати йому професіональное образование. Скоро представився случай. У Паланкови, под Мукачовським замком освободилося місто півцоучителя, котрое дусталося Ференцу Мартону.

40-ві роки были основными роками ошколованя Иштвана Мартона. Вун учиться грати на разных инструментах. У роки учєня у Мукачовській гимназії вун создає школьный оркестр. Айбо майбульше його занимает композиція. Прийшовши на вто, ош много не знає по композиції, вун занявся своим музикальным самообразованием: изучав

Квартет ім. А. Годинки

композицію, інструментовку, музикальну літературу, совершенствовав свою гру на фотрепіано і органі. Учувши раз звуки аккордеона, вун позичив у сусідського хлопця Weltmeister і дні і ночі учився на ньому грати. Коли объявили конкурс молодых талантов у Будапешті, Мартон рішив выступити из гров на аккордеоні. Його исполненіє натутько полюбилося журі, ош они представили Мартона Золтану Кодая, котрый, послушавши його гру, написав дирекції Музикальної академії ім. Ференца Ліста письмо из просьбов приняти Иштвана Мартона на оділ теорії музики, не позиравучи на його возраст. Айбо сесе не сталося, бо помішала ушыткому война.

Мукачовська месса

Послівоєнний період тяжко отразився на животі людей и на Подкарпатю. Не лем безпросвітність и голод, а и перві кроки совіцького режима, тисячі интернованих, гоненія на церков вызывали у людей чувство страха. Межи сослаными у сталінські лагері був и органіст мукачовської римо-католицької церкви Кнапп.

Римо-католицьку церков у Мукачові не закрыли, не превратили у склад, а лишили дійствующов. Мукачовці дуже хотіли мати органіста, и їх выбор пав на молодого Иштвана Мартона. Вун зачав грати на органі у церкви из удовольствієм, хоть за сесе дуставав дуже мізерні гроші. Тогды, у церкви у нього созріла мысль написати мессу. Вун принявся за роботу, шліфовав каждую часть. Месса была не первов його роботов по духовнуй музиці, пуд час Літургії вун звык импровізовати мелодії и на туй основі сочинив невеликі композиції. Айбо межи його духовными композиціями месса была скомпонована на майвысокому уровню. Айбо не доста было їи сочинити, треба было їи исполнити, треба было найти музыкантов, обы создати оркестр. А йсе на тоты часы было майже невыполнимов задачов. Иштван Мартон все-таки принявся за сесе видівшоєся неосуществимым діло. У тот час зачали открывати музикальні школы у Ужгороді, Берегові и Мукачові. У Ужгороді открылося музикальное училище. Многі стали там учитися. Педагоги были из тых, кому удалось уникнути етнічеської чистки, и иппен из ними Иштван Мартон зачав осуществлять свуй задум. Йому удалось многих наговорити на участие у исполненіи мессы. Ключовыми словами было вто, ош „...Такое ищи не грали сьте”. Айбо тогды вообщє не исполнялася нияка духовна музыка. Музыканты задавали вопрос: „А ко написав мессу? - Пітю Мартон? - Тогды идеме!”

Добиралися, як могли, кто автобусом, кто поїздом, бо Мартон кликав. Репетиції проходили тайно, у разных містах, обы партфункціонеры не заподозрили, ош што ся ладить.

И у Великодну Неділю 1947 рока у Мукачовськуй римо-католицьскуй церкви прозвучала месса. Сесе стало сенсаційов. Як тото, ош мож было исполнити духовну музыку. Айбо кидь тото дуже порадовало вірників, то власти переполошилися и нараз запрітили исполненіє мессы, учителей предупредили про послідующее увольненіє, а

Йолана Стринська и Ержибет Чер

Мартона тоже предупредили, обы булше не пробаловав організовати подобні акції, бо они будуть розцінені, як антисовецька діяльність. Ноты мессы конфісковали, айбо не могли предвідіти, ош є ищи черновики, котрі, мож уповісти, спочивали межи послідующими произведениями Мартона 50 рокув.

Мартону „порекомендовали” лишити роботу у церкви, из музикальної школы був уволеный. Обы якось екзистовати, став грати на фортепіано у ресторані уєдно ищи из двома прекрасными музыкантами, котрі славились у Мукачові - Дюлов Голомбоші и Акошом Ілканичом. У дальнійшому, так як не было доста преподавателей у музикальнуй школі, їи директор, Е. Шпіцер добився, обы Мартону розрішили робити. Тогды вун організовав симфонічний оркестр при Городському домі культуры и став його первым диригентом, став руководити также хором. Вун проявив себе и добрым педагогом, його дуже любили и честовали ученики за його подход, за чєловічність и доброжелательность.

У 1948 році Иштван Мартон принял рішення перебраться у Ужгород, який ставав помали центром музикальної культуры Подкарпатя. Мартон уже тогды був знамым музыкантом, композитором, айбо не мав професіонального музикаль-

ного образования. Завто поступив у Ужгородське музикальне училище по класу рояля. Його учителями були Дезидерій Задор і Жігмонд Лендел. Через рук вун успішно здає екзамени по фортепіано, дустає диплом і начинать займатися педагогічнов роботов у Ужгороді. При тому продолжає сочиняти музику. Особенно много вун робить над обработков народных співанок. Вун придає нове неповториме звучаніє русинським коломыйкам, на котрі обратив вниманіє і Бейла Барток. Мартон приобрітає широку извістність у музикальних кругах.

По стопам Бейлы Бартока, Іштван Мартон попытався скомпонувати своєобразні гармонії из особов ритмиків на народні мелодії. Вун пише камерну композицію на тему русинських народных співанок, котру назвав „Сільські картинки”.

У кунци 50-х рокув Мартон пише діла оркестра Закарпатського Народного Хора композицію „Карпатські етюди”. Сися композиція была записана у 1959 році у Канаді фірмов GAL пуд час гастролів Закарпатського Народного Хора. Дякувучи сій записі, мы маєме возможность слухати и ныні сию прекрасну композицію. Послі премьєры „Карпатських етюдів” у Москві на декаді українського искусства, многі руководителі музикальних аматорських колективув просили вуд Мартона оранжировки русинських, мадярських, словацьких вадь румунських народных співанок.

У 1963 році Іштвана Мартона назначавуть руководителєм Закарпатської Обласної філармонії. И вун рішив создати при філармонії симфонічний оркестр, прикликавши много талантливых подкарпатських музыкантув. Вун мечтав написати музику діла оркестра, айбо много часу занимала адміністрація, и Мартон отказався вуд руководства філармонійов, обы писати музику. У 1965 році Мартон дустає званіє заслуженого діятеля искусств за вклад у розвитіє музикальної культури Подкарпатя.

За своє житя Іштван Мартон сочинив много прекрасных композицій, у їх числі діла хора „Гей, чули горы”, музику ид театральнуй постанові М. Томчанія „Жменяки”, обработку народної співанки „Паде дощ”, соло діла скрипки-альта под названієм „Andante”, діла фортепіано „Воспоминанія” и „Експромт”, діла камерного оркестра „Симфонієтту”, концерт діла скрипки и симфонічного оркестра, „Пасакалію” діла органа и камерного оркестра, „Карпатську рапсодію” діла народного хора и оркестра, музику до двох кінофільмув, великое число обработок мадярських, русинських, словацьких, румунських співанок, романсы на

слова мадярських и русинських поетув, - общее число його творув булше 400. Вун блистав своим многогранным талантом на протяженію ушыткого живота. Высоку оцінку творчости Іштвана Мартона давали знамі музыканты: Гаррі Гродберг, Арам Хачатурян, Игорь Фролов, Димитрій Кабалевський, Мирослав Скорик, Евгений Станкович, котрый став композитором под руководством Іштвана Мартона.

У 1992 році у інтерв'ю, даному Ужгородському Мадярському радіо Іштван Мартон так выразив свою Ars poetika: „... Я могу уповісти, ош мені усе помогал оптимізм, я брав житя таким, як є. Мусивим согласитися из даными обстоятельством. И потому я не жив у великому варыші, де бы была ключом музикальна жизнь. Я у основному быв педагогом, из того жив. ...мусив писати на заказ. Айбо то, што я писав по тым обстоятельствам, я старався робити совістно, из точки зренія художника. Мы были такими, як трава, притиснута камінєм, айбо гияба є над ньов бетонный слой, она находить свої пути, прорастає у тріщинах бетона и дає свої нові росткы.

...Я усе любив и люблю сесе робити. Ищи и завто, бо я вижу реультат свої работы. Музыка усе необходима, ищи и тогда, коли у світі много бідных и голодных. Я думаву, ош музыка є спасіням тым, што помагать нам у днишньому нестойкому, неспокойному світі однайти гармонію, душевный покой.”

Про Іштвана Мартона написав монографію знамый музыковед Тібор Бониславський. За неі у 1999 році вун достав премію вуд Літературної и Художественної Академії им. Сейчені.

Составила др. Маріанна Лявинец

Літературні жерела:

Т. Бониславський „...és a hegyek is hallották”

И. Мартон „Az én ünnepem” (Kárpáti Igaz Szó, 1967. XI.6)

„Gens fidelissima” - русины майвірніший народ Ференца Раковці II

Под сьов назвов РМС Ваца 18 октовбра 2008 рока у Культурному центрі ім. Імре Модача провело День Русина.

У програмі сього сята, котрое служить свідельством були, ги тысячолітнього союзу мадярув и русинув, из привітственным словом выступила председатель РМС Ваца Андрея Илько. Великий успіх мали ученики Вацовської музикальної школи ім. Бейли Бартока, великого внимания заслужив также доклад главного музеолога, историка др. Едіты Томаші. Содержаня її доклада є дуже своєвременным, бо и типирь треба направити ушыткі силы, ушыткі мысли и опыт діла того, обы общность русинув и мадяр сохранилася и у будуцому. Сисі цілі освітила у свому привітственном слові и председатель РМС Ваца Андрея Илько.

„Честовані наші гості, дорогі сяткуючі! Под егідов днишнього сята „Ференц Раковці II и русины у світі ренессанса”, мы сяткуємо также прошлое и днишньое культурної жизни Ваца уєдно из учениками музикальної школи ім. Б. Бартока. Про культурное жия и духовность жителюв Ваца майбулше старавуться депутаты вароша и Культурный центр.

Жителі вароша иши недавно позирали на діяльність Русинського Меншинового Самоуправління, як на штось новое, айбо из часом из великим интересом стали слідити за нёв, стали посіщати наші міроприятія, поддерживать наші начинанія. Мы завто їм дуже благодарні и обіцяєме, ош надалше наша діяльність буде активнов, ціннов и духовнов.

Дорогі гості! Дозвольте мені, як председателю, выбраному на другой цикл, коротко представити діяльність нашої общины, її головні цілі. Єднов из главных наших цілей є сохранение нашего національного идентитета, традицій, культуры, языка, истории, їх розвитіє и укріплєніє нашої греко-католическої віри. Другов нашов ціллю є соблюдение наших національных интересув, изглядованя нашего прошлого, теперишнього, їх представлєніє. Сисю ціль преслідує и нашое днишньое сято. Личность Ференца Раковці, його памнять усиливали у душах русинув жаданя до свободы, давали силу ид боротьбі за неї. Народна поезія русинув є майбулшим свідельством того, ош булш ги тысячу рокув мадяры и русины жили уєдно на древной землі Подкарпатя.

Русины у своих етнічных гатарах переняли мадярську историю, события прошлого и теперишности, и, не позераючи на антимадярську пропаганду, ли-шилися коло мадяр.

Єден из знамых ученых академік Антоній Годинка основательно доказав, ош пуд час

освободительной войны, каждый третій русин присягав у вірности Ференцу Раковцію, войовав у рядах його войська, жертвовав своим житям за свободу, як русинув, так и мадярув. Гияба протиставляли русинув и мадяр. Народом „Gens fidelissima” титуловали русинув за вірность вождю у битвах. У 1738 році, через три роки пусля смерти вождя розпространився слух у Подкарпатю, ош Йожеф Раковці, сын вождя вернувся и тепер ходить переодітій межи народом. Легенды Подкарпатя, историчні и локальні варта изучати, айбо про сесе много нового и интересного розкаже др. Едіта Томаш. Русины и мадяры мавуть много общого и у віроисповіданю - греко- и римо-католики. Мы хотіли бы сю общность, сполупрацу продовжати туй, у Ваці. Дуже важным є у общуй роботі из общественностью Ваца и вто, ош и межи меншинами мусить быти взаимное розуміння и общность у роботі и музикальных и танцєвальних групп, художественных пленерув и т.д. По принципу солідарности булші поселєня, цивільні організації, самоуправлєнія, по возможности, подпорувуть общі програмы. И у суй діяльности хотіли быи сьме узяти на себе роль каталізатора. Національні меншини Ваца позад общой великої роботи уже, мож уповісти, у даяких програмах є частью общественной діяльности на державному уровню. Мы віруєме, ош тоті задачі, што тычуться нас, нашої національной меншини, треба рішити нам самым, не позираючи на шилиякі перешкоды, котрі можуть помішати їх исполнєнію. Дякуву ушыткым за оказану до тепер помощь! Желаву, обы любимый нами барочный Вац достав бы назад

признану у державі свою бывшу красоту, духовное и культурное богатство и щастя своих жителюв. Вуд имени представителюв русинської общины можу пообіцати, ош у нас мож усе буде однайти подпоровочув у сохранєніи цінностей и обновлєніи культуры и творчества.

Андрея Илько
председатель РМС Ваца

Пять років „Русинському Світу”

У наші дні кожна громада потребує друку преси, котра дає інформацію про події, дає репортажі про культуральні і громадські акції, зображає актуальні діла громади (тут говоримо за русинів), звичаї і традиції, котрі ся звичуть, і дає інформацію, котра є актуальна наохла. Історія русинів має бути особливо важною темою своєї новинки, бо діла реорганізації самосвідчання, уднайдєня ідентити, і йсе дасть майвеликий арсенал, як духовний, так і культурний. Після зміни політичного режиму були пробаловані створєня русинської новинки у Мадярщині - мож було видіти регулярне появленіє, айбо у ній був недостаток репрезентацій наших національних груп, котрі живуть у діаспорі, наші цінності не були представлені пропорціонально і не було ясного формованя русинського самосвідчання. (Йсе годно бути лем зображенієм тих літ, котрі могли бути ухосновані на опыт и науку, як то робити).

Пять років тому, коли зачалося виданя новинки „Русинський Світ”, мож було видіти, ош уже из самого начала были більш чіткі и ясні наміреня видавателя и редакторів, и самі обстоєтельства виданя были чітко оприділені. Перві номери „Русинського Світа” выходили ищи из рахованям двоїної ідентити, на двох языках: по-мадярськи и по-русинськи. Айбо мадярська меншинова політика давала пріорітет - хоснованю материнського языка. Так новинка стала русинсько-язычною - на высокому уровню. Потребности мадярсько-язычні реалізуються у мадярській прілозі.

Новинка дає місто календарним подіям и памятным датам, тут мож стрітити календарь церковних подій, статі, котрі ся тычуть ид тому. Ид сьому тісно звжуться и репортажі, інтерв'ю, котрі представляють русинських діячів минушні и теперішності.

Майже, ош научного складу статі за історичеські личности у булшості своєю - йсе напавду,

мікро ессе, котрі через думки прошлости преподносять нам тоті приміри, поучанія, котрі необхідні нам днись. Ид сьому мож причислити матеріали ВОРИАГ, матеріали конференцій Общества, бо они являються важними подіями у будованю теперішньої русинської науки. Десь, колись йсе годно стати послідованям Подкарпатського Общества Наук, діяльність котрого (хоть его и справовалися шилиякими методами замовчовати и фальсифіковати) мож и у наші дні оприділити за благородну цілю, котру хочемо достигти.

Нова, вадь обновлена (кидь приймеме во вниманіє подія, котрі сьому предшествовали - выход из редакції „старої новинки” др. Степана Лявинця, др. Маріанни Лявинец и Ірини Скибы) новинка поставила перед собою ищи и задачу высококого уровня - представить художественное (вытворное) искусство (умелство) Подкарпатья. Пейзажна живопись и скульптура майже на два роки стала основным элементом духовного живота, и уже у перві роки ХХ стороччя достигли уровня ліпших европейских твореній. Бейла Ерделі, Йозеф Бокшай, Федор Манайло у разных стилях представляють різні школи, айбо посредством личного таланта, будучи у прекрасных отношениях между собой, но и при тому независимо еден вуд другого, створили днись уже неоспоримі цінності свого бытія. Прекрасні художники, цілі плеяды жили и днись живуть на Подкарпатію, котрі оприділяють мировоззреніє иших направлений искусства. Иппен сесе и є майже майціннов частью новинки, при сьому не забывавучи уже выше упомянуті позитивы.

Пять років - йсе мало часу, або йсе оприділяющая эпоха сознательного редакторства теперішности и будущности.

*Андраш Штумпф Бенедек
Товмачив др. Степан Лявинец*

Фольклорный ансамбль „Русины”

Русинський фольклорний ансамбль був створєний у 2003 році у составі Общества Русинської Культуры. Тогдашній ансамбль состоял из аккордеоніста, скрипача, гітаріста и солістки. Так як из многих міст приходили приглашенія, ансамбль дуже скоро став извістним, бо выступав у многих районах Будапешта, де фунгують русинські меншинові самоуправленія, котрі регулярно організують культурні міропріятія.

У 2006 році сталися зміни у Обществі Русинської Культуры и у ансамблі, у результаті чого

ансамбль обновився составом и дуствовал назву „Русины”. Так, як у составі ансамбля суть співачки из Подкарпаття, рішилисьме зробити дві форми. У єдному варіанті співачки выступавуть под сопровождєніє фонограммы, а другой состав (дві солістки и один соліст) - пуд сопровождєніє аккордеоніста, скрипки, флейты и гітары.

Из того часу наш ансамбль выступає у культурных программах по цілій державі из ціллю пропаганды русинських народных співанок. Сього року ансамбль выступив из великим успіхом у

Польщі на V-му Межнародному Бієннале, на русинському культурному фестивалі, де виступило много русинських ансамблів из Словакіи, Польщі и Сербії.

На Вседержавнуй Спортивнуй, Гастрономічнуй и Культурнуй Стрічі Меншинових Самоуправленій у Ніредьгазі, на кубку KISÖK, дустали сьме 1-є місто. Ансамбль виступає регулярно на программах III, VI, IX, XI, XIII районув Будапешта, на Веселінях района Аттілы Йожефа IX района. Сього рока, 14 септембра, дуже красно и на високому уровні ся удало виступленіє ансамбля на Традиційних Русинських Веселінях, што были організовані уєдно из Русинським Меншиновим Самоуправленієм IX района и Столичним Русинським Меншиновим Самоуправленієм, де виступив и театр „Петро Різніч Дядя” из Сербії. Велика честь, ош дустали сьме пригласеніє од містного самоуправленія Піліш-сенткереста виступити на Пілішському фестивалі меншин, котрый був організований на честь рока Ренессанса. Туй виступило 12 національних ансамблів, котрі указали малинку часть свої

культури. Дуже важным и памятным было и виступленіє на II Межнародному Пленері Русинських Художників у Пілішсенткересті и Мікогазі. Гості из Словакіи дустали великое удовольствіє и, дякувучи сьому, пригласили нас из

цілльов содружества, виступити на молодіжному фольклорному фестивалі у Братіславі, котрый отбывся 25 октовбра у студентському общежитті „Млада Гарда”.

Наш ансамбль своїми виступленіями намагаться осуществити ціль, котру намітив, коли був організований: указати широким массам русинське наслідіє народної музики, її красоту, показати примір сотрудищества и успіх совмісної діяльности.

Состав ансамбля: *Ольга Сільцер-Ликович* (руководитель), *Валерія Мориляк*, *Анна Кедик*, *Магдаліна Кедик*, *др. Янош Сабо*, *Гергей Демієн*, *Николай Михальцьо*, *Теодора Гордон*, *Андрея Хокиа*.

14 декабря сього рока наш ансамбль виступить на сяточному гала-концерті, посвяченому Національному Дню Меншин.

Ольга Сільцер-Ликович

На пряшівскім святі і русинське блудиско

Організаторка акції - Пряшівска Містна організація Русинської оброди на Словенську (МО РОС), ся до памяти Пряшівчанів записала в тім найліпшій світлі уж минулого року свойов краснов акційов. Чом? Зато, же як єдна з мала русинських організацій приносить на професіоналну сцену ТАД, в рамках проєкту РОС - Дні русинських традицій, велике богатство русинської культури і єї пестрой жанровитости. Так красні і пестро то было і на тогорічнім святі в Пряшові. Людей, приходячих на пряшівскы Дні русинських традицій, в підвечір 28-го октовбра 2008 і сїдавшых до стільців Театру Александра Духновича (ТАД), за звучаня церьковных дзвонів витав на сцені величезный образ будовы РУСЬКОГО ДОМУ, русинського недобытного храму в Пряшові. Істо собі каждый участник

пряшівського свята Русинів міг уж на зачатку додумати, же на тій акції ся буде дашто споминати і тот НАШ І НЕ НАШ пренещастный РУСЬКИЙ ДОМ. Выбор пряшівської МО РОС (С. Лісінова, Л. Губцейова, П. Крайняк, мол. і О. Сипко) на челі з єї предсedom Федором Віцом приготувив і т. р. богатый, интересный і розмаїто-жанровый програм – відеопроєкцію діяльства МО РОС в Пряшові, представліня обох церькви – грекокатоліцької і православної, русинський спів, танець, музику, дівадло,

декламацію, модерный спів і т. п.

За звучаня гармонікы М. Гарберы вийшло на сцену четверо в крою выпараджєных молодых Русинів – дві дівочки (М. Железна і К. Магурова) і двое хлопців (Л. Гарбера і В. Барей) несучі меджі собов русинську заставу і красні співаючі

русиньску гімну “Я Русин был, есьм і буду”. Люде поставали зо стільців у салі і співом ся придали ку молодым. Потім на сцену вышла модераторка вечера **Зузана Галямова** (геречка ТАД), котра отворила святочный вечір і привитала цінных гостів (**В. Марушіна**, дірєктора ПУЛС-у, **Я. Допіряка**, **Т. Лагтову**, членів Дозорной рады РОС, **Г. Бескида**, председа Руського клубу 1923, **Л. Матіска**, председа Містной організації Матіці словенської в Пряшові, медіалных партнерів – шефредакторку Інфо Русина **А. Кузмякову** і робітників з кошыцькой СТВ **Л. Чікія** і **М. Смерека** і многих інших), але і вшыткых участников акції **Дні русиньских традицій в Пряшові**.

А потім ся уж притомны могли спокійно заслухати до милозвучных мелодій русиньских співанок в поданю знамых співачок **Маріянны Железной** з Хмельовой, сучасной солистки ПУЛС-у, лавреатки цілословенського конкурзу Співы мого роду, **Каткы Магуровой** тыж лавреатки споминаного конкурзу, котра співає зо своїм отцом і сестров (знаме **Тріо Магуровых** з Гуменного), на гармоніці їм грав **Михал Гермушка**. Радость было послухати і громовый спів парібків з **ФК Шаріш – Лукаша Гарберы**, **Владимира Барєя** і **Марека Грєша** за гармонікового допроводу **ПаєдДр. Мілана Гарберы**.

Святочный акт русиньских традицій поетичным молитвенным словом підсилила **Любіца Губцейова**, кедь задекламовала стишок *Благо-віщія прєсвятій Богородиці* од свого родака з Нягова, русиньского писателя **Осифа Кудзея**.

Молоды членове Выбору пряшівской МО РОС **Бц. Сілвія Лисінова** і **Мгр. Петро Крайняк** у приготівленій відеопроєкції указали і розповіли притомным о розмаїтїм культурнім діяльстві організації за тот рік.

Баржезно приємным неочекованьом, оживіньом і збогачіньом цілого програму были театралны сценкы з gry **БЛУДИСКО**, котры на мотивы **Л. Смочека** написав сам **Федор Віцо**, председа МО РОС в Пряшові. Короткый вступ до Блудиска во формі розговору о тім, же пряшівскы Русины ся не мають де сходити, зробили молоды Русины – **П. Крайняк** і **З. Галямовов**. А потім уж професіоналны герці ТАД **Василь Русиняк** з **Осифом Ткачом** завели таку інтересну і трафну дебату о тзв. русиньскім блудиску, котре мало лем **ВЫХОД**, без **ВХОДУ**! (Люде уж на самы написы **БЛУДИСКО – ВЫХОД** реаговали посміхованьом, бо їм то цалком ясні припоминало конкретну ситуацію коло Руського дому в Пряшові). У вікні провізорного дому – Блудиска стояв його пан (**В. Русиняк**) і никого до свого дому в **ВЫХОДОМ** не хотів пустити. А долов попід вікно блудив єден принагодный Русин (**О. Ткач**), котрый бы ся барз рад достав до днука, але проблем був в тім, же тот

дом не мав жадный вход, але лем выход. А чом то так є, о тім тоты двома меджі собов вели інтересну дебату, котра у сидячой публіцы викликовала порядный і голосный не сміх а дослова регот. Єдним словом ПАН у вікні давав разныма і выбраныма словами бідному **РУСНАЧКОВИ** порядні наяво, же ся може і поторгати, но днука ся ниякраз не достане. Выслідком той бісіды (з боку пана порядні дірєктивной а з боку нагодного Русина безмочной) была лем барз маленька або скоро жадна надій... Із словами, же „*может холем наши внуци колись найдут вход до того дому?!*” – одходив сперєд русиньского блудного дому поуражаний і пониженный бідный **РУСНАЧОК**. Было то досправды реалне дівадло, котре указало на наши найвекшы болячкы зо сучасного жывота Русинів у Пряшові. Кебы ся тоты сценкы маленько доповнили і розшырили о далшы дійовы особы, была бы з того інтересна реална гра про наших професіоналных театралів.

Співачкы з **ФК Габурчанка** **Емілія Губова** і **Марія Онуфрякова**, але і співаці – їх мужове, **Осиф Губа** і **Мірослав Онуфряк**, котрым до співу грав **Осиф Рим**, своїма шумныма співами добрі трафили на ноту пряшівской публіцы, котра ся співом придала ку ним а потім і порядні затляпкала.

На веселу ноту русиньских стародавних, но все актуалных мелодій, заграли на устных гармоніках **Інг. Дімітрій Крішко** і **Сергей Петрик**, з котрыма весело співала ціла сала ТАД. Они, з нагоды памятной даты – 90. річніці **Взнику чеськословенской републіки** (было якраз в тот день), заспівали і облюблену співанку **Томаша Гарика Масарика**.

Дакус модерного русиньского вітра задуло в подобі выступлїня **Осифа Кеселіці** з його дівочков **Александров**. (Обое з модерной русиньской группы **ЧУМЗБАГЕРА** зо Свидника). Отець співав і грав на гітарі а Сашка го доповньовала краснов чістеньков гров на флавті. Но найвекшы вітриско з темпераментным танцьом на сцені наробили молоды пары з **ФК Шаріш**, котрый при Основній умельцкїй школі **М. Мойзеса** в Пряшові веде **Осиф Пірог**.

Вшытко в салі і за сценов затихло, кедь **М. Железна** заспівала знаму русиньску молитвенну співанку о Русинах роstrачєных по далєкїм світі – „*єдны ішли за Дунай а други аж за море...*”. Было то красне закончїня приємні прожытого вечера. Іщі знама завершална гімна *Най же буде добрый час* співом і музиков вшыткых, выступаючїх і участников, і каждый одходив домів спокійный, в добрій наладі і сердцьом оживлєным русиньскыма традиціями.

*Анна Кузмякова,
фото авторкы.*

НЕЗАБУДКА

— нова книжка Штефана Сухого

Тыма днями вышла з видавательства Сполку русиньских писателів Словеньска нова і довго-очекована книжочка русиньских поезій під назвом **НЕЗАБУДКА** од нашого знамого писателя, єдного з найпопулярніших і найплодніших русиньских майстрів слова - **Штефана Сухого**. Книжочка є адресована главні дітям предшкольського віку, але тыж про молодших і старших школярів, педагогів а правда, же і про родичів, прародичів ці вшыткых любителів поезії.

Перша русиньска книжка поезій про дітей Ш. Сухого вышла іщі в 1994 році під назвом **РУСИНЬСКИЙ СПІВНИК**, котров ся автор представив як єден з найвыразніших русиньских літераторів на Словеньску. О рік пізніше (1995) вышов далший поетичный збірник про дорослых з назвом **ЕНДІ СІДАТЬ НА МАШИНУ ВІЧНОСТИ** і далший **АСПІРІН** (2006). Є автором і русиньских збірок поезій про дітей як **АЗБУКАРНЯ** (2004), **СЛОН НА КЫЧАРІ** (2007) і сучасна высье спомянута **НЕЗАБУДКА** (2008). Великий успіх у читателів мала його книжочка гуморістично-сатіричных повідок **ЯК РУСНАКЫ РЕЛАКСУЮТЬ** (1997)

Різножанровы творы (поезії, повідкы, есеї)

Штефана Сухого сьте могли не раз прочітати і в наших новинках, але і в інших русиньских виданях, ці чути з русиньских літературных релаций радіовысылання. Ш. Сухий приготував і

пару успішных драматизацій русиньских гер нелем про розглас, але і про Театер Александра Духновіча в Пряшові. Ш. Сухий (робить методіка русиньского языка на Методічно-педагогічнім центрі в Пряшові) є тыж автором русиньских учебників: **Літературна выхова про 5. класу ОШ** (2001), **Літературна выхова про 6. класу ОШ** (2002), **Русиньска література про 3. класу СШ** (2004) і **Русиньска література про 4. класу СШ** (2005).

Богате творче діло Штефана Сухого, русиньского поета, публіциста, драматурга, але і педагогога і методіка, было оцінене ныйвысшом меджінароднов **Премію Александра Духновіча за русиньску літературу в 2000 р.**

Віриме, же з пера нашого великого пропагатора і шырителя русиньского літературного слова Ш. Сухого ся дочекаме іщі многих успішных творів.

Анна Кузмякова

Модерна мадярська русиністика (куртый бібліографічний опис научных видань од 1991 г. до днешнього дня)

Часть I.

Вшыток свуй історичный час Русины бывали в Мадярськым королівстві, так же не є чудным, же до XX сторучя култура сього етноса была в сфері інтересув мадярських учених. Кедь говорити за послідні стовку годув, то майпереч мусай зазначити, же изглядованя културы пудкарпатських Русинув в керетох окремой інституції зачалося 1919 года, коли історично перву у світі русиньську катедру в Будапештськым університеті возглавив Александер Бонкало (Bonkáló Sándor). Хоті не

фунговала довго позад політичных причин, айбо на все обстала первов межи подобныма научныма центрами. По другой раз и зясь у тот час, коли Пудкарпатя на даякый час вернуло ся в состав Мадярщины и было заложено в Ужгороді 1941 года Подкарпатськое Общество Наук, прообраз націоналнуй академії. Ся научна інституція хоті и за куртый час (мало булше, ги за три роки) встигла лишити по собі красні резултаты.

Третій, модерный, и до теперь майрезультативный, ги мені ся видить, крочай у розвою

¹За резултаты суй научнуй інституції поз.: Капраль М.: Пудкарпатськое Общество Наук. Публикації: 1941-1944. Спередслово и редакція Иштвана Удварі. Вуданя другое. Ужгород, 2002. 172 с. За сю книгу поз. дале.

русиністики язаны з імнем скромного професора з відецькуй Ніредьгазы Іштвана Удварі (Udvari István). Іпен сесь славіста, фахман з історії языка и культуры Русинув XVIII сторучя, спершу організовав 1992 года а пак велми усиловно и ефективно вюг за дванадцять роки катедру українськуй и русинськуй філології у містнуй высшуй школі.

З єдного бока, дако уповість, Іштван Удварі лем продовжив тоту изгядовательську роботу, котру вун зачав ищи задовго перед 1992 годом, айбо, з другого бока, самым титулом катедры вун єднозначно указав, же академічна мадярська наука годна и, булше того, має моралну повинність вернути ся по довгих годах гу традицієм, заложеным містныма русиністами Антонієм Годинков и Александром Бонкало. Не таивший високого оцінєваня предмета властных научных изгядовань, монархічного веденя часув “старой, доброй Мадярщины за Марії Терезії”, по газдувськы серіозный чоловік, страшный конзерватор у вшыткум, у науці у первый шор, сей ученый не позеравучи на йсі особенности властнуй натуры, мож повісти, первым из сочасных му мадярських славістув найшов у собі силу пурвати установившое ся в совітський період академічне позераня на писемну культуру народа, котрый десятьручямы по Другуй світовуй войні называли в угоду ї побідникум карпатскими украинцами (kárpátukránok). Сила людськуй інерції и межи ученыма ся проявлять. Руські танкы уже доста давно вуйшли з Будапешта, а дако до теперь, наприклад, Няговську Постілли называють українськым писемным памнятником, а майвірным народом Ференца Ракоція II. — украинцюв...

По довгих годах Іштван Удварі зберав по архівах русинські культурні памнятники XVIII сторучя, изгядывовав документи епохы Марії Терезії, ключового періода про похоплення русинськуй історії культуры у цілому и процесув, язаных з днешнім возросшим інтересом гу русинськуй культурі з падом в Середной Европі комуністичных режимув. Нияк раз не нагодов ипен Іштван Удварі ініціював отвореня и фунгованя катедры українськуй и русинськуй філології в Ніредьгазкым педагогічнум інституті имени Дєрдя Бешенєї в 1992-93 гг. Добрі орієнтувучи ся у непростых періпетіях розвою русинського сосполства, нагле и брутально перерваных новыма гатарами по 1944 годі, зафіксовав сьакым кіпом вже у самум титулі новоотворенуй катедры природнєє право самоідентіфікації русинського народа и изгядованя його прошлости и днешнєсти в рамках державнуй офіціалнуй научнуй інституції. Мусай зазначити, же не побояв ся вчинити сей крочай ніредьгазкый ученый такой по дакулькых первых и несмілых растикув русинського ренесанса в державох Середной Европы. Як указав час, чин сей

такой повністю пудтвердив правдиву інтуїцію компетентного знателя історії народув карпатського басена и оправдав ся в розвою русинськуй культуры в Словакії, Полщі и Мадярщины, што навернені были в Европу, заганыбыв не єдного скептіка, голосившого, што Русины, котрі ся не воспользовали у свуй час про окремое формованя властного етноса у благоприятный про то період т. н. “яри народув” в половці XIX сторучя, не будуть бировати се вчинити в епоху тоталнуй глобалізації. Айбо ужек гу половці 90-ых годов прошлого сторучя русинські сообщества паралелно з розвоєм демократичных цінностей в государствах регіона зберовали установити раз статус-кво, а пуднїйше и розширити культурное будованя в рамках окремого и равноправного етноса помежи європськыма народами. Днесь є аксіомов, же Русины єдна из автохтоных націоналностей Мадярщины и Середной Европы в цілости, культурні традиції котрых изгядывуть ся, ги даких других народув, а ніредьгазкя русиністика (изгядованя языка, красного писемства, історії и т. д. Русинув Мадярщины, Сербії, Словакії, Полщи и Украины) мавуть свої читаві традиції и досягнення, што добрі ся удображать в многочисленных публикаціях и окремых вуданях катедры. Сьымы своїма масштабныма публикаціями в слідуючое десятьрочя, організацієв вудань містных колег и загатарных авторув професор Іштван Удварі за сьакый беспрецедентно куртый час поберовав “вувєречи” з культурной мапты карпатського регіона не єдно до того “білоє пятно”.

Само собов, же за йсе єдно мають Русины красно дяковати сєму чоловікови, што не лем захранив доброе імня “ничиєго” народа, айбо и своїми публікаціями выбудовав доста читавый фундамент про будучих русиністув и не лем єдної Мадярщины, ибо пудготовив до печатаня и издав факсіміле многі русинські рарітети, языкові памнятники майпереже XVII сторучя; не лем реабілітовав славное імня академика Мадярськуй Академії наук Антонія Годинки, а дав надруковати работы великого русинського ученого и патріота, без котрых днесь тяжко собі уявити русиністику XXI сторучя. Не меншу цінность про будучность русиністики будуть мати и инші публікації ученого у суй голузці модернуй славістики. Возьму на ся смілость твердити, же феномен научных досягнєнь скромного професора из відецькуй мадярськуй высшуй школы його сочасникам и будучим послідователям лем предстоїть до кунця розпознати и достойно оцінити. Вклад Іштвана Удварі в поєдні голузкы модернуй славістики вызывають зачудованя, у їх масштабі и глубці ищи за житя ученого нико не смів пуддати сомніву. Особі заслуг сього мадярського славісты на полю модернуй

русинської культури. Коли 2004 года веденя ціломадярського русинського самосправованя в Будапешті (по первый раз в історії русинського національного двиганя!) основало медалію памняти академика Антонія Годинкы за досягнення у сфері культури, ни у кого не было сомніву, же в номінації “наука” первым носителём честного удзначеня по праву має быти профессор Іштван Удварі...

Днесь мы, робутники катедры и вшыткі, надіву ся, русиністы Мадярщины, сміло годні охарактерізовати організованя катедры украинської и русинської філології в Ніредьгазі професором Удварі, і результатівне функціонованя онь до передчасной смерти ученого в новембрі 2005 года, ги прозорливый и велёактуальный про днешніи Русинув чин мудрого чоловіка и ученого.

Результаты вшелякуй научной інституції у первый шор суть представлені у і вуданях. Не мудруючи, представиме публикації, што мавуть ціность про днешню науку за культуру Русинув.

Зачнемо на самый перед з вудань факсиміле.

Катихисісь малый или наука православно-хтіанска сокращенна. Во благочестное воспитаніе юношества Дієцесіи мункачовскіа. Составленна въ Оунгварь. В Будинь градъ, Печатано писмен Крал. Всеучилища Пеиштанскаго, 1801. репринт 140200 мм, Nyíregyháza, 1997. 204 с.

Букварь языка рускаго съ прочіимъ руководствомъ начинающихъ оучитиса. Въ Будинь Печатано при Кралевскомъ Університетъ Писмены Славено-Сербскіа Типограф. 1799. репринт 115165 мм, Nyíregyháza, 1998. 84 с.

Оба два вуданя представляють читаву ціность про изгладователюв історії русинського літературного языка, ибо сї книги довжый час не были доступні про ширші круги научной сосполности, а педіг велми ясно свідчать за фунгованя ужек в кунцёви XVIII сторучя три стілы русинського літературного языка. Туй накурто уповіме то, што язык, котрый був понукнутый про “світські” нужды, був велми демократізований, т. е. наближений гу живуй бесіді парохіанув Мукачовської грекокатолицькуй епархії.

Букварь, котрый, на нашу знамость, вудавав ся з 1797 до 1850 года сїм раз и заганяв ся такой на каждую булше ги 700 парохію епархії, и в котрум фіксували ся мінты живуй русинської бесіды, фактічно исповняв кодифікаторську функцію, кедь зважити, який се був авторитетный документ про Русинув, ибо вуходив од единственуй тогдашней державной інституції, што захранёвала сей народ у Мадярськум королівстві. Шкода, што се прогрессивное про свуй час направлення розвоия літературного языка, основаное на вухосновованю живуй бесіды, што го предложив генеральный каноник

епархії Іоан Кутка, не дустало пак пуддержкы духовенської еліты края, котра грала ведучу ролю в становленю и розвоі русинської культури. Булше того, сякі демократізуючі язык тенденції не пропаговали ся духовенством онь до тридцятых годов XX сторучя. Репрінтні книги снабжені матеріалами, котрі коментувуть їх языкові особености и репрезентувуть тот історичный фон, на котрум оба два вуданя обявили ся в кунцёви XVIII сторучя.

ELEMENTA puerilis institutionis in lingua latina. Claudiopoli Typis Academ. Soc. JESU per Andream Feij Anno 1746. НАЧАЛО ПИСМЕНЬ Дьтємь къ наставленію на Латинскомъ языкъ. Повеленіємъ и накладомъ БгОЛЮБИВАГО КУР МИХАЙЛА МА-НУИЛА ОЛШАВСКИ Єпа Росейскаго, Мѹкач. и Марамороскаго над Людми Восточнаго Набоженства во Оуграх... Напечатася въ Коложварской Типографіи лѣта Гдѣ а. репринт 95155 мм, Nyíregyháza, 1999. 5218 с.

Се вуданя в богатуй історії Мукачовської грекокатолицькуй епархії ілюструє новий и якустный етап розвоия. Появило ся вно такой нараз по отвореню в Мукачові 1744 года первый учебный інституції про пудготовку властных сященикув восточного (грекокатолицького) обряда. Ги слідує из оглавления, осуществлено оно было при помочи єзуїтського чина и напечатано в Коложварі (Клужі) цірілськыма буквами, довезеныма из Трнавы. Подля традицій тогдашнёго книгопечатаня, на зачатку учебника была дана азбука и вшелякі сочетаня буквох. У другуй части вуданя напечатані основы теології (поз.: “Мїлты”, “Сїмволъ православныхъ вѣры” и п; аріметикы: “ѿ числахъ” (арабські и латинські числа од єдиничкы до міліона). Цїлый текст вуданя продублёванный по латинськы (шорик латинськыма шорик церковнославянськыма буквами), што робило учебник універсальным, доволяло вошколовати на добрі познатых про ученикув двокласной Мукачовської семінарії церковныхъ текстов и латинський язык. Церковнославянський язык книжочки не має в собі нияких слідув містных діалектов. Текст був позиченый из даякого московського вуданя. За йсе свідчить ото, же на місті “ѣ” всягды буква “е”, поз., латинсько-руські пары “fle-флѣ, sle-слѣ”, писаня числа “двенатцать”. Гу тому ищи в тексті не є буквы на позначеня фрікативного звука “г”(“h”).

Утцюзнина, газдуство и прошлост южно-карпатськихъ русинувъ. Написау еденъ сокырничький сирохманъ репринт 125185 мм, Nyregyháza, 1999. 104 с.

Се вуданя знакомить широкі круги читателюв з єдным из май познатых писемныхъ памнятникув XX сторучя, написаных на живуй народный бесіді пудкарпатськихъ Русинув. Автор памнятника велё-

честованый мадярський и русинський учений-слависта, академик Мадярськый Академії Наук Антоній Годинка. Ся невелика книжочка без сомніва заінтересує вшитых, ко ся заоберать історієв Русинув, майпереч тих, ко изглядовує процеси сознательного и послідовательного формованя русинського літературного языка на основі живых народных говорув, активным сторонником чого и выступав великий патріот и знатель родного края Антоній Годинка. Ги пишуть в спередслові і днешні издателі, книга, потовмачена з русинського и вудана в Будапешті, Лондоні, Парижі..., „палена, нищена, замовчована, днись встає, як фенікс из попіля, жебы учить нас честовати каждый народ, ёго самобытну культуру, ёго історію”.

Няговские поучения. Факсимильное воспроизведение текста по изданию А. Л. Петрова с вводной статьёй Ласло Дэжё. Под редакцией и с предисловием Андраша Золтана. Nyiregyháza, 2006. LXXIV+226 с.

Послідня книга факсиміле вудана в Нїредьгазі ужек без Іштвана Удварія, хоті и не без його вклада. Іпен вун пудготовив ксерокопію майціннуй русинськый писемнуй памнятки, котров є, наю гадку, Няговська постіла, котру переже вудав у Петрограді велічестованый руський русиніста Алесей Леонідович Петров и котра вжек давно была бібліографічно в рідкостєв не лем у Мадярщині. То, што не встиг за жытя професор Удварі, довюг до логічного кунця Андраш Золтан, котрый уєдно з многоручным изглядователєм памнятки Ласловом Дежє вудали сю книгу. За її содержания и язык лем туюко уповім, же написана булше ги за 350 годув до “Утцюзнины...” Антонія Годинки тим же южномараморошським говором, котрый до днесь захранили Русины на сую части Пудкарпатя. Ищи єдно: лем сых двох книг, ми ся видить, абсолютно доста на то, обы днешні Русины мали на што ся сперти, розвивавучи свою націоналну культуру хоті у яких неблагоприятных днешніх вонкашніх условиях...

Не менше цінным про модерных русинських лексикографув вадь фахманув з инших научных голуз суть вуданя Іштвана Удварія и його колег, в котрых зобрані русинські тексти прошлых стороч, ци то богаті матеріали урбаріов часув Марії Терезії, ци то документи, што вушли из канцеларії ведучої (и ци не єдинственуй за цілі стовкы годув!) русинськый інституції – Мукачовськый грекокатолицькый єпархії, ци писемство майрезультатного, “золотого”, ги дако каже, періода розвоя русинськый культуры 1939-1944 годув. Зачнеме за хронологієв.

Иштван Удварі. Русинські жерела урбарської реформи Марії Терезії. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 6. Nyiregyháza, 1999. 127 с.

В книзі представлені богаті языкові матеріали XVIII сторучя. Реформи часув Марії Терезії доста читаво отразили ся на многих сторонах жывота народув карпатського басена. Урбаріална реформа гу тому ищи добрый дарчик про изглядовательюв історії русинських говорув, котрі в печатануй формі по первый раз доста адекватно были зафіксовані при описови газдувського бываня селян от Марамороша на востоці до Спіша на западі. Цінностєв сєго вуданя є вто, же поєдні урбары суть напечатані факсиміле, што по первый раз ся стало. Написана книга красным русинським языком, што само по собі представлять немалый интерес про фахманув-русиністув.

Удварі Иштван. Збирька жерел про студії русинського писемства I. Кириличні уббіжники мукачовського єпископа Андрія Бачинського. Редітован Ігорь Керча. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 12. Нїредьгаза, 2002. 238 с.

У сую I томі едіції представені документи, што вуйшли из канцеларії мукачовського єпископа Андрея Бачинського, одогрававшего рішаючу ролю в розширєваню ідей Просвітительства в Подкарпатю и пудготовившого у другуй половці XVIII сторучя предусловія про формованя и развой русинськый націоналнуй ідеї и ставленя русинськый еліты. Іпен в языкови канцеларії явствено проявили ся черты так называного „язычія”, літературного русинського языка, што зберав у собі языкові елементи вшеліяких изводув церковнославянського языка и містных живых народных говорув, котрый в разных редакцїєх функціоновав онь до первуй трети XX сторучя. Ідеї просвітительства, як не чудно, вуходили про подкарпатських Русинув из Відня. Интересно, што в значнуй мірі и великоруськоє языковоє влияня (котроє надале пак уєдно з другыма факторами привело гу формованю русофилськый орієнтації булшуй части інтелігенції края, што онь до 40-х годув XX сторучя твердо стояла за хоснованя в якусти літературного языка — великоруського) ипен в булшуй мірі ишло из Запада, воткы (ведно з ідеями Просвітительства) поступали в канцеларію Мукачовського єпископата офіціалні документи. Язык послідных, треба признати, указав читавое влияня на язык уббіжников канцеларії Андрея Бачинського, котрі, у свою очередь, пак заганяли ся в деканські округы (на тот час – 60), а воткы – на парохії єпархії (булше ги 700).

У другум томі едіції, што увідів світло світа в послідных рук жызни автора, ср.: *Удварі Иштван. Собрание источников для изучения русинской письменности. II. Епископы Гавриил Благовский, Мануил Ольшавский, Иоанн Брадач и их время. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 17. Нїредьгаза, 2005. 227 с. суть поміщені аналогічні документи эпохы педеже діятелства єпископа Андрея Бачинського.*

Третий том, поз.: *Удварі Іштван: Зберька жерел про студії русинського писемства. III. Гіадор Стрипський, народописник, бібліограф, языкознаватель, товмач. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 21. Nyiregyháza, 2007. 257 с.* докончовав по смерті Іштвана Удварія много-ручний сотрудник професора Ігорь Керча, котрый у передслові “Послїдна книга професора Удварі” атсяк пише за її содержания: „Судьба и труды Гіадора Стрипського, як мало котрого з наших вузначных людей, удбивают, гибы в зиркалі, проблемы того нелегкого часу, што вуплывали из передїла Европы, при котрум Пудкарпатю припала роля беспомочной жертвы політичных планув ёго амбітных еспанзивных сосїдув. Тот час починив шкоду и поклав нестераву печать, доднесь спозначну на многих проявах модерного русинського языка.” Додам тилько, же ся книга открывать про многих днешных молодых читателей саму дарьмо забыту поставу славного русинського ученого первой половкы XX сторучя Гіадора Стрипського. За йсе свідчать и матеріали сёго автора, што суть поміщені у первом томі новуй катедралнуй едіції, што ся зачала пудготовляти без основателя катедры, айбо подля заложених ним традицій и цінностей, поз.: *Русинський дайджест 1939-1944. I. Наука. Научні и научно-популярні тексти з новинок 1939-1944 гг. Матеріали ушорив и передслово написав Михаил Канраль. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 23. Nyiregyháza, 2008. 200 с.,* в котруй обявлені до теперь неїзвїстні публікації як горі споминаного Ядора Стрипського, так и познатих у краї Иринея Кондратовича, Федора Потушняка и Петра Миговка.

Сей шор обновлять послїднєє нїредьгазькое вуданя *Русинський дайджест 1939-1944. II. Красноє писемство. Тексты з новинок “Карпатска Недѣля” и “Недѣля”. Матеріали ушорив и передслово написав Михаил Канраль. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 24. Nyiregyháza, 2008. 240 с.* В книзі суть поміщені по булшуй части неїзвїстні про днешнєго читателя художні творы пудкарпатських авторув, а то: Федора Потушняка, Александра Маркуша, Василя Фенича, Ивана Муранія, Юрія Станинця, Луку Демяна, Марії Кабалюк, Петра Миговка, Андрія Ворона и менше познатых писателюв, што публиковали ся на сторонах майбулшых русинських новинок края у зазначені у титулі вуданя годы.

Продовжїнєм, надїву ся, не послїдньима вуданями нїредьгазького годинкознавства (восьма и девята книга, вручена творчости видного мадярського історика-славїсты Антонія Годинки), суть книги 2005 и 2006 года:

Годинка Антоній: Час гурше ги вода... Русинські тексти. Матеріал зобрав, ушорив, коментарії застачив и вступное слово написав Михаил

Канраль. Передслово Іштвана Удварі. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 16. Nyiregyháza, 2005. 199 с.

Годинка Антоній: Як проживали нашѣ духовники. Русинські тексти II. Матеріал зобрав, коментарії застачив и вступное слово написав Михаил Канраль. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 19. Nyiregyháza, 2006. - 166 с.

Честованое имня и научна дїдузнина майбулшого русинського ученого XX сторучя, історика, академика Мадярськуй академії наук Антонія Годинки (1864-1946) довгий час была затворена. Пуд комуністичным заказом на довгі десятиручя ученый быв ведно зо своїм народом.

Обі дві книги, составляють ся из текстув Антонія Годинки, котрі в булшости были напечатані за жытя ученого, ярко ілюструють цілєнаправленое стреміня русинського автора подати обективну історію Русинув на їх руднум языкови. Два меживойнові десятиручя на фонї твердуй языкув и ідеологічнуй биткы містных русофілув з украинофілами ученый послїдователно боронив інтересы третей силы, што ратовала за самодостаточный развой русинського етноса, формованя русинського літературного языка майпереч на основі живуй народнуй бесїды родакув Пудкарпатя.

Общий культурный и научный уровень ученого, з єдного бока, и доброе знатя рудного южномараморощьского говора, з другого бока, доволили Антонієви Годинкови опровергнути велми розширеноє межы сочасниками скептичное одношеня гу можности возведєня в ранг літературного языка живуй бесїды пудкарпатських Русинув. Мадярський академик лишив на материнськум языкови до теперь не поліпшені никым образці научных, публіцистичных и красного писемства текстув.

Туй яло лем тилько додати, же само имня славного академика Антонія Годинки отворив наново про сочасникув ипен Іштван Удварі, котрый ищи 1991 года пудготовив до печатаня сю книгу ученого: *Глаголница (сбирка встѣх глаголув пудкарпатсько-русинського языка). Русинсько-мадярський словарь глаголув. Въ Ужгородѣ, 1922. Факсиміле рукописа: Нїредьгаза, 1991.,* а пак 1993 года ведно з колегами из Нїредьгазькуй Высшуй богословськуй школы Сятого Атаназя провюг межинародну конференцію, по котруй вуйшли дві книги, поз.: *Hodinka Antal Emlékkönyv. Tanulmányok Hodinka Antal tiszteletére. Szerk.: Udvari István. Nyiregyháza, 1993. 458 с.* и *Dolgozatok Hodinka Antal tiszteletére /Наукові дослідження на честь Антонія Годинки/ Szerkesztette: Udvari István. Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyháziensia 1. Nyiregyháza, 1993. 92 с.*

Др. Михаил Канраль

Продолженіє у слїдуючому номері.

Н О В Е М Б Е Р

Теодор Ромжа

1.11.1947 - Умер насильственной смертью епископ Теодор Ромжа. После неудавшейся „автокатастрофы” был отравлен в Мукачевской больнице. Провозглашенный Блаженным в 2001 г.

2.11.1908 - Родился Стефан Фодор, преподаватель Ужгородского университета. Закончил биологический факультет Карловского Университета в Праге. Изглядовал флору Карпат. Написав книгу „Флора Закарпаття”, определил культуру растений в Карпатах (1913), из них 146 видов и 120 подвидов описал первый раз. Разработав проект восстановления гатара леса на полонине Руна, за который достав в 1992 г. золотую медаль Международного биологического конгресса.

2.11.1920 - Родился в Красном Броді Михаил Шмайда, писатель, фольклорист, культурно-освітній діятель, работал в музее в Кр. Броді и Свиднику (1960-1971), собрал народно-поэтическую творчество Русинув, написал повесть Паразиты (1953). сборник повестей Вязка ключей (1954), романы Трещать криги (1957), Корчмарский слуга (1965) и др. Жил в Красном Броді.

3.11.1894 - Родился Евгений Нездольский, литературовед, автор публикаций на тему литературы русинув.

Стефан Фодор

4.11.1691 - Первый раз слезила аж до 8-го декабря чудотворная икона Пресвятой Девы Марии в Марии Повчи. Другой раз слезила года 1715, третий раз - года 1905.

5.11.1924 - Родилась Анна Горват, скульптор, график, журналист. Из 1958 г. выставляла свои работы как скульптор малых форм, медальер, на выставках в Берегсзиде, Москве, Киеве, Будапеште, Варшаве. В начале 90-го года создала цикл керамических барельефов „Страсти Христовы”. Как журналист долгие годы работала корреспондентом новинки „Kárpáti igaz szó”.

6-7.11.1992 - Одбылся Первый Международный русинский лингвистический конгресс в Бардйові.

7.11.1899 - Родился Димитрий Попович, педагог, писатель. Закончил богословский факультет Будапештского университета. Автор брошюр на тему христианской морали, учебников для духовных семинарий. „Подкарпатским Обществом Наук” были изданы сборники его рассказов для детей. В 1949 г. за отказ перейти в православие был приговорен советским судом до 25 лет лагерей. Освобожден в 1956 г. На его литературную деятельность был наложен запрет.

Анна Горват

7.11.1999 - Вышло товмаченя на русинский язык св.Евангелия и Апостолов на неделю и свята целого года в Словакии. Товмаченя зробили о.Франтишек Крайняк, монахини-василианки др. О. Мидликова, Др. Е.Дуткова и др. Корректуру зробил епископ Иван Лявинец.

10.11.1871 - Родился Йозеф Иллейш, юрист, педагог, мадярский политический и общественный деятель русинского происхождения. Закончил гимназию пиаристов в Будапеште и юридический факультет Будапештского университета. В 1919 г. был назначен членом мадярской делегации на мирную конференцию в Париже, как специалист по русинской проблеме. Составил и подал в Лигу Наций меморандум от имени „Комитета русинских эмигрантов” в Будапеште (1921) про необходимость включения Подкарпатской Руси назад в состав Мадьярщины.

10.11.1950 - Родился Михаил Град, русинский поэт, школьный учитель. Издал три сборника поэзии, из них „Закувала зозуля” (1998) на русинском языке.

11.11.1931 - Родился Дюра Папгаргай, поэт, писатель, педагог Воеводини.

14.11.1732 - Родился епископ Андрей Бачинский, основатель духовной семинарии в Мукачові. Великий просвитель, выдал 5-томную Библию. Подпорывав І. Пастелія, І. Базиловича и других, котрі доказовали автохонность русинув на Подкарпатю.

14.11.1815 - Родился Иван Дулишкович, знамый историк, культурный деятель, автор сборника исторических статей „Историческія черты угрорусских”, Унгвар 1874-1875., и 1877.

14.11.1910 - Родился Адальберт Борецкий, художник, педагог. Закончил учительскую

Михаил Град

Икона
Пресв. Девы Марии
в Марии Повчи

Н О В Е М Б Е Р

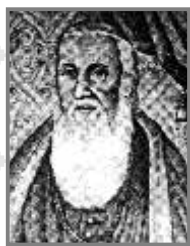
семинарію у Ужгороді. Був у истокув подкарпатської школи живописи, як представитель его молодежного покоління. Писав пейзажі и жанрові композиції у стилі експрессионізма ("Народні танці", "Раховська Мадонна", "Аркан"). Як и другі художники подкарпатської школи, у 50-60-х рр. "отдав дань" соцреалізму. Из 1964 р. жив у Кошицях (Словачія).

19.11.1789 - Родився Михаил Лучкай, талантливый філолог, историк писатель, фольклорист. У 1830 році видав у Будині „Граматику Славяно-Русинську” /1831, „Церковні бесіди на всі неділі рока на поученіє народа” /Будин, Типографія Всеучилища Пештянського, 1831/. Автор „Історії Карпатських Русинів Мадярщини”. Книга была написана на латинському языку.

Адальберт
Борецький

20.11.1866 - Родився Михаил Врабель, педагог, журналіст, фольклорист. Закончив Уж-городську учительську семінарію. У 1898-1918 рр. Редактор новинки „Неділя” (Будапешт), котру издавало діла русинських селян Міністерство земледілія Мадярщини. Составляв земледільческі календарі „Приятель селян” (приложеніє до журнала „Неділя”).

Андрей Бачинський

21.11.1899 - Родився Михаил Паллаг, народный учитель. Учився у мукачовській гимназії и мукачовській учительській семінарії. Робив у многих селах учителем. Уєдно из учениками збирав фольклорні співанки, обряди. Збирав знамениті верховинські вишиванки, написав про них очерк. Сотрудничав из знамым краеведом Тиводором Легоцьким. Участвовав у русинському відродженію, був ініціатором реставрації пам'ятника А.Митрака на Росвиговському

Іван Дулишкович

цвинтарі у Мукачові.

23.11.1961 - у Жумберку, у городі Печно (Хорватія) родився О. Михаил Холошний. Закончив штудії у Хурі (Швейцарія). На диакона був висвячений у 2000 році, а на священника - у 2001. Занимається писанням ікон. Своє майстерство усовершенствовав у Греції (Афінах и Солоніках). У нишний час являється капеланом у Дюрдови и настоятелем нарохії у Господинцях.

24.11.1923 - Родився Стефан Мартон, знамый композитор, педагог, музыкант. По собі лишив 400 оригінальных музыкальных произведений. Дуже знаті єго обработки русинських, мадярських, словацьких народних співанок.

Александр Бескід

24.11.1975 - Умер Александр Бескид, юрист, русинський адміністратор и общественный діятель. Закончив юридический факультет Будапештського університета (1912), доктор права и философии. Послі Мюнхенської конференції (1.10.1938 р.) був назначений другим віце-губернатором, а по образованію автономного правительства Подкарпатської Руси А.

ПгДр. Михаил Гиряк

Бровдія (1.10.1938 р.) исполнял свои функции ищи даякий час, до роспада ЧСР. **27.11.1933** - Родився у Пихнях ПгДр. Михаил Гиряк, к.н. високошкольський педагог, публіцист, літератор. Выдав дакулько томув русинських приповідок, дальші публікації, составил зборник Співанки Анны Мацібобовой и повіданя Анны Галгашовой Стружницькими пішниками (1993), був сполусоставительом первого пореволюційного Русинського народного календаря на 2001 рук, сполуавтором публікації Пихні (1997), видав 1 том Бібліографії народних співанок и народної поезії русинув восточного Словенська (1994), публікації Горі тима Пихнями (1998), був активным дописовательом русин-ської преси.

29.11.1857 - Родився Еміл Кубек, священник, поет, писатель, языкознатель, родолюб. Удав обширный „Старославянський-мадярсько-русько-німецький словарь” /1906., Ужгород/. У Америці видав „Народні повісті и стишки”. Писав и пуд псевдонімом М.Ганич.

Еміл Кубек

29.11.1946 - Комуністичным режимом закрыта Ужгородська высша Духовна Семінарія.

Пирогів наскоро

1 варіант приготування тіста

Продукты: 2 погари муки, 200 г сметаны, 1 яйце, 0,5 ч.л. соли

Приготування: из муки, яйця, сметаны и соли замісити негустое тісто. Покласти у лабош на єдну годину у холодильник.

2 варіант

Продукты: 2 погари квасного домашнього молока вадь кефіра, 2 яйця, 2 ложки олая, мало бровзы (0, 25 ч.л.), 1 ст. ложці цукра и 2 погари муки, соли по вкусу.

Приготування: из квасного молока, яйць, бровзы, цукра, муки и 2 ст. ложки олая замісити тісто. Приладженое тісто покласти у тепле місце, ужбы мало пудойшло.

3 варіант

Продукты: 200 г сыра, 9 ст. л. муки, 3 ст.л. цукра, ½ ч.л. бровзы, оцет, мало соли

Приготування: сыр розмішати из цукром, додати загашену бровзу из оцтом. Умісити добрі тісто.

Начинки

Начинки годні быти хоть які: крумплі топтані из цибулєв, м'ясний фарш, варений рис из цибулєв и яйцями, тушена капуста, сыр, грибовый вадь рыбный фарш, варений рис из цибулєв и из печунков.

Тісто розкачати натонко, розрізати на дарабчики, укласти начинку, зліпити пироги.

Асорті из баклажанув

Продукты: 2-3 баклажана, 5-6 парадичок, 6-8 зубчикув чеснока, майонез, олай.

Приготування: баклажаны и парадички помити и порізати на карічки, попражити обидва боки у олайові, укласти на салфетки (ужбы пропитався олай), удавити чеснок у чеснокодавці и змішати його из майонезом. Баклажаны намастити из чесночным майонезом и пак на каждую карічку покласти парадички. Покласти у холодильник.

Парадички из начинков

Продукты: одварене м'ясо - 250 г, 1 цибуля, 2-3 ст.л. сыра, 4-5 парадичок, зелень петрушки, попірь, суль, майонез.

Приготування: верхушки парадичок одрізати, vybrati серединку, добрі змішати из другими продуктами, перемолоти на м'ясорубці. Наповнити парадички начинков, згорі цягнути мало майонеза, украсити зеленню петрушки.

Валерія Моріяк, Будапешт

Кашаники по Оленці

0,5 кг мелайної крупы файно промити. 1 головку цибули на коцочки порізати (мож поділити – половину сыру, половону посмажити), петрушка, вечерга, черный попірь – есе усє змішати. У полочінташ покласти смажити олай, цибулю, челену папригу, молоту папригу (притамин), гриби удварені помолоти, 2 ложки парадичок домашніх, есе подсмажуєся и змішуєся из кашов. Капусту припарити и крутити маленькі голубці, на вирьх покласти ложку томату, 2 ложки олаю, залити водови варити. Марташ: олай, 2 ложки муки, мало челеного молотого перцю, заливаю водов, суль по вкусу, покипить и товди добавляю сметану и гарячі голубці даву из студеним марташом у окремой посуді.

Оленка Дубровка, с. Мала Копаня

Честовані читателі!

Слухайте передачу Русинського Радіо на габах 874 кГц кождый вторник у 13.00-13.30 на габах MR4.

*

MR4 - Nemzetiségi műsorok, Ruszin nemzetiségi műsor.

A műsor a 874 kHz hullámhosszán hallható minden kedden 13.00-13.30.

A műsor éjjel-nappal hívható telefonszáma: 06-1-238-7018 (hangposta).

E-mail címe: rena@kossuth.radio.hu

Андраш Ш. Бенедек

Теодор Ромжа - великомученик XX стороччя.....стр. 2

Др. Маріанна Лявинец

Иштван Мартон..... стр. 3

Андрея Илько

„Gens fidelissima” - русины майвірніший народ Ференца Раковці П.....стр. 7

Андраш Ш. Бенедек

Пять рокув „Русинському Світу”.....стр. 8

Ольга Сільцер-Ликович

Фольклорный ансамбль „Русины” стр. 8

Анна Кузмякова

На прашівскім святі і русинське блудиско.....стр. 9

Анна Кузмякова

НЕЗАБУДКА - нова книжка Ш. Сухогостр. 11

Др. Михаил Капраль

Модерна мадярська русинистика стр. 11

Пам'ятні дати.....стр. 16

Валерія Мориляк / Оленка Дубровка

Русинська кухня.....стр. 18

Kiadja

az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat
Felelős kiadó: Manajló András

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Ljavinec Szytyepán - felelős szerkesztő;

Dr. Lyavinecz Marianna - szerkesztő;

Morilyák Valéria, Szilcer-Likovics Olga, Dr. Szabó János,
Szónoczky János Mihály, Csehily László;

Szkiba Irén - szerkesztőségi titkár;

A szerkesztőség címe:

1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.

Tel.: (06-1) 468-2636

Fax: (06-1) 220-8005

E-mail: ruszinok@freemail.hu

lavinec@freemail.hu

http:// www.ruszinvilag.hu

Nyomdai munkálatok: Atlantisz Reklám- és Nyomdaipari Kft.

Выдає:

Всержавное Русинське Меншиновое Самоуправление
Отвѣтственный издаватель: Андрій Манайло

Члены редакции:

Др. Степан Лявинец - отвѣтственный редактор;

Др. Маріанна Лявинец - редактор;

Валерія Мориляк, Др. Янош Сабов, Ольга Сільцер-Ликович,
Янош Мігаль Соноцкі, Ласло Чегіль;

Ірина Скиба - секретарка;

Адрес редакции:

1147 Будапешт, улица Дярма 85/б.

Тел.: (06-1) 468-2636

Факс: (06-1) 220-8005

E-mail: ruszinok@freemail.hu

lavinec@freemail.hu

http:// www.ruszinvilag.hu

При передрукови посилатися на “Русинський Світ”

ISSN: 1785-1149

Появлення новинки пудпоровали: Фондація Национальных та Етнічных Меншин Мадярицины,

Всержавное Общество Русинської Интелігенції имени Антонія Годинки,

Фондація “За Русинув” и Общество Русинської Культуры.

A lap a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány,

Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Közhasznú Egyesület,

“Ruszinokért” Alapítvány és Ruszin Kulturális Egyesület

támogatásával jelenik meg 1000 példányban.

Egy példány eladási ára: 600 Ft.